

Bemærkninger til forslaget

Folkekirken blev til sammen med folkestyrets indførelse i Danmark med grundloven af 1849, men i det første halve århundrede herefter blev mange reminiscenser fra enevældens organisationsform alligevel hængende i kirken. Først i det 20. århundrede kom der for alvor skred i tingene, da systemskiftet i 1901 blev en katalysator for den demokratiseringsproces i folkekirken, som der var lagt op til i grundloven i form af den såkaldte »løfteparagraf« (§ 66). Gennem en stribe vigtige love og lovgivningskomplekser skabtes i perioden 1901-22 i hovedsagen den ordning, som siden har været grundlaget for folkekirkenes styre.

I 1901 fremsatte I.C. Christensen et forslag om indførelse af menighedsråd, og menighedsrådsloven blev vedtaget i 1903 som en foreløbig midlertidig ordning i seks år. Rådene blev nedlagt efter prøveperioden, men opstod dog ved ny lovgivning igen fra 1912.

I 1922 gennemførtes et større kirkeligt lovkompleks. Et af elementerne heri var indførelsen af provstiudvalg. Provstiudvalgene overtog en del af stiftsøvrighedens økonomiske ansvar og tilsyn og var således udtryk for en decentralisering. Også menighedsrådene fik i overensstemmelse hermed deres funktioner udvidet på det økonomiske og administrative område.

Lægfolkets repræsentation på sogneplan og provstiplan i det 20. århundrede er imidlertid kun yderst sporadisk blevet fulgt op på stiftsplan. Enkelte tiltag har dog fundet sted. Således indførtes i 1984 stiftsudvalg bestående af et valgt menighedsrådsmedlem fra hver af stiftets provstier. Stiftsudvalgenes opgave er at have indseende med stiftsøvrighedens forvaltning af kirkernes og præsteembedernes kapitaler. Udvalget kan forlange at få forelagt alle oplysninger om stiftsmedlernes udlånsvirksomhed og om kapitalernes anbringelse og afkast og udarbejder en beretning, men har ingen egentlig beslutningskompetence. I 1992 indførtes endvidere stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde.

Ser man på de tre niveauer i den folkekirkelige beslutningsstruktur, sogne-, provsti- og stiftsniveauet, er det forslagsstillernes opfattelse, at der på stiftsplan er et udbredt behov for en fortsat udvikling af lægfolkets

repræsentation. Stiftsøvrigheden udgøres således fortsat alene af biskoppen og stiftamtmanden, en ordning, der går helt tilbage til kongelig resolution af 4. september 1793. Preben Espersen slår da også fast, at »Det er således kun det forhold, at biskoppen er (indirekte) valgt som biskop, der gør, at stiftsøvrigheden kan siges at være et organ, der overhovedet kan relateres til det kirkelige demokrati på stiftsplan.« (Det almindelige præstedømme og det folkekirkelige demokrati, Forlaget ANIS 1996, side 21).

Stiftsøvrighedens opgaver er at føre legalitetstilsyn med stiftets menighedsråd og tilsyn med præstegårde og præstegårdsjorder samt bestyre fællesfonden og kirkernes og præsteembedernes kapitaler. Stiftsøvrigheden er desuden rekursinstans for en række afgørelser, der er truffet af menighedsråd og provstiudvalg, og forbereder sager, der skal afgøres af Kirkeministeriet.

Efter forslagsstillernes opfattelse er det vigtigt igen at få sat gang i processen i retning af øget repræsentation af lægfolk i den folkekirkelige struktur på stiftsplan. Derfor foreslås det i nærværende beslutningsforslag at fokusere på stiftsøvrighedens legalitetstilsyn med menighedsrådene og lade stiftsøvrigheden tiltræde af tre valgte menighedsrådsmedlemmer i forbindelse med sager omfattet af menighedsrådslovens § 46 (jf. lovbekendtgørelse nr. 571 af 21. juni 1996).

Dette spørgsmål er aktuelt efter den såkaldte Vallekildesag, hvor der i foråret 2000 blev rejst erstatnings-sag mod to vestsjællandske menighedsråd for uberettiget firing af en organist. Medlemmerne af de to råd blev senere af stiftsøvrigheden afkrævet en bod, og Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer har i den anledning udtrykt ønske om den ændring af stiftsøvrighedens legalitetstilsyn, som nærværende forslag indeholder.

Det skal dog understreges, at det ikke er det aktuelle eksempel, der er den egentlige baggrund for beslutningsforslaget, men derimod det rent principielle forhold, at lægfolk hidtil kun i perifert omfang har været inddraget i den folkekirkelige beslutningsstruktur på stiftsplan.